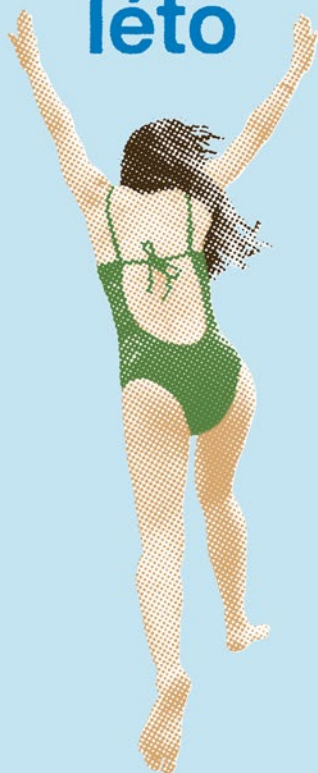

Ewald
Arenz

Velké léto

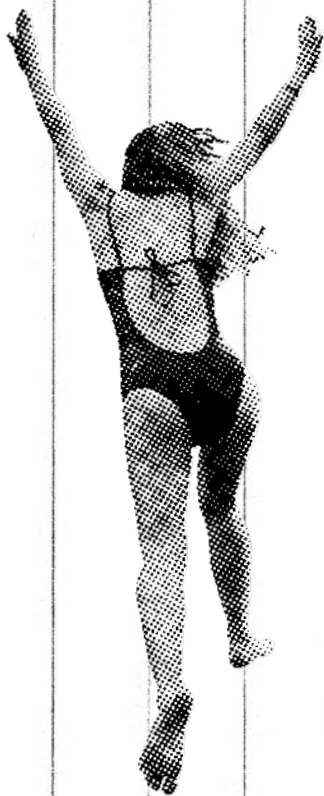
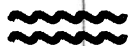

Od autora
úspěšné knihy
Staré odrůdy

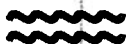
Host

**přeložila
Tereza Jůzová**

**Ewald
Arenz**

Velké léto

**Brno
2023**

Original German title: “Der große Sommer”

© 2021 DuMont Buchverlag, Köln

Translation © Tereza Jůzová, 2023

Czech edition © Host — vydavatelství, s. r. o., 2023
(elektronické vydání)

Překlad této knihy podpořil Goethe-Institut

The translation of this work was supported
by a grant from the Goethe-Institut

ISBN 978-80-275-1783-1 (PDF)

ISBN 978-80-275-1784-8 (ePUB)

ISBN 978-80-275-1829-6 (MobiPocket)

Pokud se někdo z nás čtyř opravdu měl dostat do Rio de Janeiro, pak Johann. To bylo tak nějak jasné už od začátku. Johann měl všechno, co je k tomu potřeba, a kromě toho jako jediný z nás dělal hudbu. Pokud by to někdo dokázal, pak Johann.

Seděl jsem s ním v lavici, tenkrát. Otevřenými okny třídy k nám tlumeně doléhal hřbitovní zvon. Nad siluetou věžáků za řekou a za loukami se v mlhavé dálce vznášelo letadlo. Rorýsi svým srí srí krájeli světlo dnešního letního dne na bledě žluté, opojně kyselé plátky citronu a já myslel na to, že bychom měli být venku, a ne sedět tady u okna. Venku, za řekou, a potom bychom se vydali na sever, kde je moře a kde se dá nastoupit na loď do Jižní Ameriky.

V půl desáté dopoledne to bylo nejhorší. První dvě hodiny jsme měli za sebou, ale čekaly nás nejmíň čtyři další.

Johann si čmáral do sešitu nuly. To dělal při latině odjakživa.

„Pojď, napíšeme nejdelší číslo na světě.“

Bylo to neskutečně slabomyslné, ale zároveň to mělo něco do sebe. Každý jsme popsali vždy deset řádků.

Vždycky tři nuly, malá mezera, zase tři nuly. Pro naše číslo už dávno neexistovalo žádné jméno. Mělo tisíce nul a bylo dlouhé skoro jako školní rok. Občas jsme sešit o přestávkách nechali kolovat a ostatním to připadalo jako masakr, protože nevěděli, jestli je to fajn nápad, nebo nám totálně hrabe.

Johann do mě šťouchl a hlavou pokynul k oknu. Vyzvánění si všiml až teď. Původně vůbec nevěděl, že je to umíráček, nejdřív jsem mu to musel vysvětlit.

„I tak zní po svobodě,“ prohlásil tenkrát.

Přišlo mi, že to sedí.

Zippův hlas se rozprostíral po třídě jako tmavý koberec. Zippa a jeho hlas jsem měl rád. Uklidňující, melancholický bas. Hlas, který by vás dokázal uspat, kdybyste zrovna nečekali, až vám vrátí rozhodující písemku.

„Proč to dělá?“ zeptal jsem se tiše Johanna. „Proč to prostě nerozdá? Není přece žádnéj hajzl.“

Johann nevzrušeně pokrčil rameny.

„Kdoví. Možná je na to zákon nebo tak. Možná ve školním řádu stojí, že písemky se nejdřív mají prodiskutovat a až pak rozdat.“

Zippo rozebíral chyby. Jednu po druhé, správné řešení promítal z projektoru. Potom napsal na tabuli, za kolik chyb je jaká známka. Když doplnil celkovou úspěšnost, poprvé se mi sevřel žaludek: jedna jednička, čtyři dvojky, šestnáct trojek, šest čtyřek, dvě pětky, dvě šestky. Čtyři z jednatřiceti. Věděl jsem, kdo je jedním z těch posledních čtyř. Johann určitě ne.

Zippo se ve skutečnosti jmenoval Zigankenberg, ale nikdo mu tak neříkal. Přitom „Zippo“ bylo na tohle

chlapa příliš krátké jméno. Dva metry vysoký, dobrých sto kilo. Měl se stát boxerem nebo zápasníkem. Rozhodně ne latinářem.

Johann si taky nenechal říkat Jo.

„Johann. Ani Jo, ani Joe, ani nic podobného. Johann.“

To řekl kdysi o přestávce Dlouhovi, který někdy v prvních týdnech přišel s „Joem“. Stačilo to říct jen jedinkrát. Občas v sobě měl takovou vážnost, která všem naháněla strach. Od té doby se mu říkalo jediné Johann.

„Určitě mám za šest.“

Bylo to takové zaklínání. Vyslovíte to nejhorší a doufáte, že tím se to zažehná, že nějakým záhadným způsobem dostanete pětku, nebo dokonce čtyřku. Stát se to mohlo.

„Blbost,“ prohlásil Johann.

„Jako bys tomu fakt věřil,“ řekl jsem. Další zaklínání.

Vyhlédl jsem ven. Rorýsi. Dopolední světlo v dlouhých listech vrb u řeky. Modrá modrá modrá. Proč krásy světa končí u parapetu? Venku je všechno. Tady uvnitř vůbec nic.

„Albert.“

Konečně! Zippo se pustil do rozdávání. Abecedně. Pořádek musí být. Aspoň že to neseřadil podle známek. To všichni nesnášeli. Samozřejmě kromě šprtů.

„Bergmann.“

Ve třídě to začalo hlučet. Jak jinak. Hej, cos dostal? Já trojku. Uf, já už jsem myslel... Taková fuška to zas nebyla, co? Podle mě jo...

Už jsem nic neříkal a díval se z okna. Občas jsem ucítil vodu. Nevoněla slane jako moře, ale i tak.

„Büchner.“

Přišla řada na mě. Zippo zamířil celou třídou k nám dozadu. Z výrazu jeho tváře se nedalo nic vyčíst. Podal mi papír.

„Je mi líto, Büchnere,“ řekl, „nechápu to. Tvůj překlad působí velmi elegantně. S latinskou předlohou ale bohužel nemá nic společného.“

Jestli to mělo být vtipné — tak nebylo. Za šest. S pětkou by to možná ještě nějak klaplo, ale se šestkou... V matice jsem plaval taky, ale průměr jsem si jakž takž vypočítal. Matika: za pět. Latina: za pět. Takže tak.

„V pohodě,“ utrousil jsem lhostejně.

Johann se ke mně naklonil. Dotkl se mě ramenem.

„Sorry.“

„Né, v pohodě. Vždyť jsem to říkal.“

Pečlivě a soustředěně jsem z písemky složil vlaštovku. Dokonce i s letkami vzadu. Čumák jsem ohnul trošku dopředu. Písmena *num* z *numquam* najednou působila komicky. Musel jsem se zasmát, i když mi do smíchu vůbec nebylo.

„No,“ konstatoval jsem, „tak jsem holt rupnul.“

Zhoupl jsem se na židli dozadu, až jsem se opěradlem dotkl zdi. Vlaštovkou jsem otáčel v ruce.

„Ještě přece můžeš udělat reparát.“

Pokrčil jsem rameny.

„Myslíš, že za šest týdnů se zvládnou doučit tři roky latiny? A beztak propadnu z matiky. Půjdu ke dnu. Tisíc metrů pod hladinu. Mariánský příkop.“

Johann se musel zasmát.

„Kdyžtak ti pomůžu.“

„No jasně. Sám dobře víš, na co pak určitě nedojde. Na učení.“

Zippo znovu zamířil k nám.

„Lohmann.“

Podal Johannovi písemku a krátce kývl. Johann si ji vzal a rychle pohlédl na známku. Tři minus. Připadal si skoro až trapně; položil práci na stůl textem dolů. Podíval jsem se na Zippa, který až teď zmerčil moji vlašťovku. Ani jsem se na židli nezhoupl zpátky na zem a poslal jsem letoun z okna. Lehoučkým pohybem ruky. Opsal dokonalou spirálu mezi vrbami, zavadil o větev, udělal vývrtku, ještě jednou se srovnal a přistál ve vodě. Čau.

Zippo na mě upřel oči a já se zhluboka nadechl, ale on pak jen prohlásil: „Jako bys těch problémů neměl dost, Büchnere.“

Otočil se a zamířil ke katedře. Dva metry a sto kilo latiny. Nemohl jsem si pomoci, ten chlap měl pravdu.

Je tiché dopoledne. Hledám ten hrob, jako už tolikrát. Říjnové slunce prosvítá ranním oparem jako ohnivě rudá, rozmazaná skvrna. Je zima. Kaštany u cesty se ještě zdaleka celé nezbarvily, ale javor už získává patřičnou pestrost. Škumpy podél hřbitovní zdi už září tak červeně, jako by čekaly na sníh.

Jeden by řekl, že hřbitov vypadá pořád stejně. Konec konců se tam skoro nic neděje. Přibude pár náhrobních kamenů. Občas možná zřídí novou cestičku. Ale tak to není. Nebo prostě vždycky zapomenou, kde hrob leží. Přece jenom sem nechodím každý rok. Ale dost často, pomyslím si. Akorát ten hrob nenajdu vždycky na první dobrou. Možná bych si tentokrát měl vyfotit číslo. Nebo si to místo pro příště poznamenat do mobilu. Na druhou stranu — k čemu? Pokud nemám čas hledat, nemusím sem vůbec chodit.

Na hřbitově je liduprázdno, ale všude jsou veverky. Ve městě by lepší místo zřejmě nenašly. Žádná auta, žádní lidé. Celý světlý les jen a jen pro ně. Ráj. Jestlipak veverky dokážou truchlit? Nevypadají na to.

A já? Netuším, jestli je to smutek, nebo něco jiného, co mě sem občas zavane. Mnohdy na podzim, to je pravda. Ale je to smutek? Někdy nevím, co jsem doopravdy ztratil, po čem doopravdy truchlím, když ten hrob hledám.

Možná je to ten jeden rok, který jsme tenkrát prožili. Ne. Nebyl to ani rok. Bylo to jedno léto, jaké pravděpodobně přijde jen jedinkrát za život. Jedno léto, které v sobě doufám chová každý; jedno léto, kdy se všechno změní. Ano. Možná to není jen samotný smutek, ale především touha po tomhle létě — po tomhle neopakovatelném, rozechvěle krásném kouzle mnoha poprvé.

Koupaliště. Naštěstí jsem neměl tak upjaté rodiče jako Johann. A možná si už i můj táta, který se o školní kariéru svých dětí nijak zvlášť nezajímal, postupně všiml, že tenhle ročník nedám.

„Něco vymyslíme,“ prohlásil. Což bylo naprosto neškodné. Můj otec pořád něco vymýšlel, ale rozhodně nikdy nic praktického. Vždyť od mámy dostával kapesné! Když něco vymyslel, vůbec nic to neznamenalo. Kdyby měla něco vymyslet máma, byl bych v loji. Zatím se ale nic nedělo.

Občas jsem rád chodíval na koupaliště, když přšelo. Měli jste všechno jenom pro sebe. Celý areál. Plavčík vás navíc pustil s ploutvemi do padesátimetrového bazénu nebo vám otevřel skokanskou věž, a vůbec byl v klidu jako nikdy. Potom mě dokonce sem tam zdravil, když měli ve slunečné dny narváno. Přišlo mi skvělé chodit na koupaliště v dešti, protože to prakticky nikdo nedělal. Vytrvale mžilo, ale zima nebyla. Z topolů, rostoucích všude kolem na rozlehlých loukách, rovnoměrně kapalo. Vzduch voněl trávou a bylo ticho. Vítr žádný. Zavládla zvláštní atmosféra. Trochu jako byste se ocitli v jiném

městě. Nebo spíš jako by v sobě to veřejné místo najednou mělo cosi tajného, jako by ho ostatní už nemohli najít.

Po trávě zmáčené deštěm jsem bosky doběhl ke skokanskému bazénu. Vedle v padesátimetrovém plavalo sem a tam pár staříků. Nevadí. V tomhle tichém, světle šedém dešťovém vzduchu se všech zmocnil klid. Několik obličejů jsem poznal. Dotyční sem zřejmě chodí každý den. Co je to za život? Denně na koupaliště. Denně si dát dvacet bazénů. Denně se zase vracet domů. Do hajzlu. Tohle se z vás k stáru stane?

Položil jsem si ručník na zem u skokanské věže, kývl na plavčíka a vylezl nahoru. Dneska sedm a půl metru. Svým způsobem šlo o sázku se sebou samým. Tohle léto jsem to chtěl dotáhnout na skok z desítky. Nejtěžší mi kupodivu přišly tři metry. Vždycky jsem se zase otočil, až jsem z prkna jednou spadl tak hloupě, že jsem do vody narazil obličejem a druhý den měl čelo celé rudé. Potom to zničehonic šlo. Občas jsem to tak míval. Vždycky jsem se bál velkých psů, dokud mě při roznášení novin jeden nekousl. Od té doby jsem strach neměl. Možná proto, že jakmile se něco stane skutečností, nikdy to nakonec není tak hrozné, jak si člověk představoval. Dokázal jsem si představit všechno možné a právě to byl občas problém.

Můj první skok z pěti metrů proběhl tak hladce, že jsem to potom skákal pořád. Úplně v pohodě. A teď jsem vůbec poprvé vylezl na sedm a půl. Stupně žebříku byly zdrsnělé, mokré a studené. Trochu mě záblo, o kousek jsem popošel a zastavil se tam, kde končilo zábradlí. Metr od kraje. Bylo to vysoko. Ztraceně vysoko. Původně jsem chtěl skočit salto vzad. Salto vzad skvěle vypadá, a přitom

je to nejsnazší skok ze všech. Vlastně nemusíte dělat vůbec nic, jen se odvážit. Ale tady... Shlédl jsem dolů. Fíha. Zhruba třetí patro. A bylo to jako ze začátku na třech metrech: nešlo to. Ani jsem si nedokázal stoupnout na kraj. A zády už vůbec ne. Podíval jsem se na plavčíka, jestli mě pozoruje, ale ten seděl pod svým obřím slunečníkem a četl si noviny.

Možná prostě skočit nohama dolů?

„Tak co, netroufáš si?“

Pořádně jsem sebou škubl, jak jsem se vylekal. Tak úplně nepočítáte s tím, že v dešti na skokanskou věž poleze ještě někdo další a bude postávat za vámi. Otočil jsem se. Vůbec jsem ji neslyšel přicházet. Byla zhruba stejně stará jako já. Lahvově zelené plavky. Tmavé vlasy. A hezká. Extrémně hezká.

„Jasně že troufám.“

Pitomče. Pitomče. Pitomče. Proč jsem to řekl?

„Jestli se bojíš, skočíme společně.“

„Už jsi odsud seshora někdy skákala?“

Opravdu jsem se bál, ale teď spíš toho, že se snad elegantně vrhne z věže, šipka nebo vrut nebo tak, a já zůstanu trčet nahoře jako... jako nevím co.

Zavrtěla hlavou.

„Ne. Zahlídla jsem, jak tu stojíš, a čekala. Chtěla jsem vidět, jestli to jde. Ale neskočil jsi.“

V hlase jí zněl smích. Těžko říct, jestli si mě dobírala.

„Můžeme skočit společně.“

Pronesl jsem to příliš váhavě. Určitě jsem působil jako zbabělec.

„Takže,“ řekla jen a přistoupila k okraji. Fajn. Teď už jsem couvnout nemohl.

„Raz,“ počítal jsem.

„Je to dost vysoko,“ podotkla.

Podívala se na mě. Musel jsem se smát. Oba jsme zkrátka měli pěkně nahnáno.

„No nic. Skočíme z pěti metrů.“

Ted' se taky zasmála. Celým tělem se mi rozlila úleva, stejně rychle jako předtím strach. Otočili jsme se a zamířili k žebříku. Potom se najednou zastavila.

„Fajn. To nejde,“ řekla, „to rozhodně nejde. Pojd'!“

Zase se otočila, rozeběhla se a skočila. Sakra, pomyslel jsem si a taky se rozeběhl, nekontrolovaně proletěl prázdným vzduchem a bokem narazil do vody, až mi to vyrazilo dech. Zahučel jsem hodně hluboko, hlouběji, než bych si přál, horko těžko jsem vyplaval nahoru a nad hladinou frkal vodu z nosu. Ona se vynořila vedle mě a pohybem hlavy si hodila vlasy dozadu.

„Narazila jsem si nohy,“ zasmála se.

„A já bok,“ řekl jsem udýchaně. „Friedrich. Já jsem Friedrich.“

„Beate. Máš bezva jméno. Ale staré, ne?“

Plavali jsme ke kraji bazénu. Déšť kreslil na vodní hladinu tisíce kroužků. Ticho na koupališti nás zahalilo jako hladký, průhledný závoj. Úzké hroty složených červených slunečníků na terase u kiosku stály v dešťové šedi jeden vedle druhého jako zapomenutí, zamyšlení vojáci. Zavřený kiosek vypadal, jako by spal. Na okamžik to všechno skutečně patřilo nám.

„Mám zvláštní rodiče,“ dodal jsem na vysvětlenou, když jsme lezli z vody.

„Aha,“ řekla.

Měla zelené oči.

Po návratu domů jako bych se někdy zničehonic ocitl v jiném světě. Když jsem otevřel dveře, vždycky tam panoval hluk. Někdy veselý, jindy vzteklý. Jeden ze psů štěkal, jedna ze sester hrála na flétnu nebo Alma bušila klavírem v rohu chodby, kde si ve staré skříni zřídila dílničku. Měli jsme příliš malý byt. Šest dětí. Dva psi. A dvě kočky. Rodiče jako by tu stísněnost naschvál velkoryse ignorovali. Bylo to úžasné, když jste zrovna chtěli být součástí pestrého, hlučného celku. Bylo to strašné, když jste zrovna chtěli být sami se sebou.

Ihned vás to vtáhlo. Duchem jsem se ještě nacházel na tichém koupališti. V dešti. Po boku dívky v lahově zelených plavkách. Musel jsem v sobě rychle zavřít dveře, jako do kostela. Hluk do kostela nepatří. Přišel můj bráška Kolja a vzal mě za ruku: zahrajem si člobrdo. Zevnitř, z kostela, přihlížíš sám sobě, jak ty prcky rozesmíváš. Jak je utěšuješ, když už zase přijdou o figurku těsně před domečkem. Jestlipak má sourozence i ona?

„Prohráls!“

Triumfálně. Kolja si připadal jako opravdový vítěz. Cítil skutečnou hrdost a skutečnou radost. Nevěděl, že jsem ho nechal vyhrát. Šťastně podvedený. Podvod to ale byl tak jako tak, že? Odešel jsem k sobě do pokoje.

Neměl jsem aparaturu jako Johann. Jenom oranžový plastový gramofon s olezlou bednou, který mi máma jednou dala k narozeninám. Ale aspoň něco. K nočnímu poslouchání hudby to stačilo, na ozvučení party neměl pořádný výkon. Johann měl zesilovač a nějaké speciální reproduktory. Jeho gramofon byl těžký, stříbrný, kovový a vypadal opravdu draze. Oproti tomu já jsem měl ještě kazeták, ale když jsem chtěl nahrát nějakou kazetu, musel jsem si ho kvůli krátkému kabelu dát na postel.

Pustil jsem gramofon a svalil se na postel. Vlastní pokoj jsem měl teprve krátce. Postel byla umístěná tak, abych viděl z okna. Venku rostl akát. Kdysi jsem si to vyhledal v jedné z tisíce otcových knih, protože mě zajímalo, co za strom voní tak étericky sladce. Neznal jsem nic, co by jako akátové květy vydávalo tak průzračnou, a přece všeprostupující vůni.

Okno bylo otevřené a déšť ještě neustal. A najednou už mi ta hudba neseděla. Přitom to byla moje oblíbená deska. Hudba, kterou poslouchala máma, když jsem byl malý. Staré hity, kterým jsem se samozřejmě smál, ale vždycky ve mně vyvolávaly příjemný pocit. Jenže najednou zněly nepatříčně. Zkusil jsem jinou desku. Na polici jsem jich měl mnohem míň než Johann a žádná už mi nepasovala. Ne že už by se mi neworleanský jazz nebo album Jethro Tull, co mi půjčil brácha, omrzely, to vůbec. Prostě už nic z toho nesedělo. Ty tóny jako by vyprávěly něco, co se mě už netýkalo. Všechno bylo... tak nějak milé, ale naprosto bezvýznamné. Vzal jsem desku s hity a hodil ji z okna jako disk.

Dovnitř se bez zaklepání vřítíl Kolja.

„Máš jít na večeri.“

„Nemám hlad, prcku.“

Kolja nechal dveře otevřené a utíkal do jídelny, ale za deset vteřin zase vystřelil zpoza rohu. Rarášek jeden.

„Máma říká, že stejně musíš. Chce s tebou něco probrat.“

Vstal jsem z postele. Něco probrat, to neznělo dobře.

„K dědovi?“

Úplně mě to vykolejilo. Sice jsem se jako obvykle vůbec nezamyslel, jak to má jít dál, ale i tak mě tenhle návrh totálně překvapil. U stolu to trochu utichlo, protože se to týkalo všech. Vůbec poprvé měla rodinná dovolená proběhnout bez někoho z nás. Beze mě.

„To máš blbý!“

Lucie, moje nejmladší sestra. Osm let a tak přemoudřelá, že svým spolužačkám v jednom kuse lezla na nervy. Většinou mi přišla srandovná. Pro moje kamarády jsme stejně vždycky byli taková zoo. V žádné jiné rodině neměli tolik dětí. Neznal jsem nikoho s víc než dvěma sourozenci.

„Ještě to zdaleka není definitivní,“ poznamenal jsem. Šest týdnů! Celé letní prázdniny u dědy. Zrovna u něj. Babičku Nanu jsem miloval, to ano. Přišla mi úžasná. Jenže dědy jsem se, upřímně řečeno, prostě bál.

„Ale ano, je to definitivní,“ řekla máma. Milým tónem, avšak odhodlaně. „Kvintu už znova opakovat nemůžeš. Jestli neuděláš reparát, tak nedostuduješ.“

„Můžu se učit i na dovolené!“

Fajn, tomu jsem doopravdy nevěřil ani já sám.

„Mami, fakt! U dědy! Můžu... Můžu zůstat tady a učit se. Nikdo mě nebude rozptylovat. Alma tu přece bude taky. Oba prostě můžeme...“

Máma zůstala neoblomná.

„Alma musí během praxe bydlet v domově u sester. A vy dva šest týdnů sami v bytě? Ne. Dokonce dostaneš vlastní pokoj nahoře u babičky. Ta je tam totiž taky ještě.“

Paráda. Šest týdnů u člověka, jemuž jsem do svých deseti musel vykat. Pane profesore. Mámin otčím, kterého se v rodině všichni báli. Snad kromě mámy. Prázdniny jsou v čudu.

„Ty seš ale vůl!“

Johann se dobře bavil. Ráno, čtvrt na osm. Bylo ještě chladno a stáli jsme v telefonní budce u tramvajové smyčky. Procházel jsem telefonní seznam. Jeden by nevěřil, kolik ve městě žije Endresových. Neodpověděl jsem. Johann si ubalil cigaretu, pootevřel dveře a zapálil si.

„Proč ses jí nezeptal, kde bydlí?“

Jo. Proč jsem se jí nezeptal, kde bydlí.

„Nemám poněti.“

Jak bych mu asi tak vysvětloval, že jsem se zeptat nemohl, protože by se ukázalo, že o ni mám zájem. Na druhou stranu to tak přece bylo. Zájem jsem o ni měl. Proč jsem v tom případě nechtěl, aby to věděla? Možná jsem se jí nezeptal i z toho důvodu, že se nezeptala ona mě. Co to jako mělo být? Nezeptáte se, protože se bojíte zklamání? Protože ona třeba nemá zájem o vás? Úžasná strategie. Ještě že jsem znal její příjmení. To jsem z ní vymámil krátce předtím, než jsme se u vstupu rozešli.

„Budete tam ještě dlouho?“

Na dveře netrpělivě zaklepala nějaká paní. Jako bychom ji snad doteď neslyšeli. V květované šatové zástěře. Bez halenky, bez punčoch, nic. Jenom zástěra. Kdyby si tohle někdy oblékla máma, zabil bych ji. Nebo sebe. Konec světa.

Johann vystrčil hlavu. „Milostivá paní,“ prohlásil neuvěřitelně zdvořile, „ještě minutku, ano?“

Johann se dovedl zatvářít tak nevinně, že mu prostě všichni uvěřili. Vypadal pak jako dítě. Kazila to jenom cigareta. Žena znovu rázně zaklepala na sklo.

„Končím,“ zakřičel jsem a jednoduše vytrhl z knihy všechny stránky se jménem Endres.

„Kdyby tohle dělali všichni!“ houkla za námi zástěra popuzeně. Se smíchem jsme utekli.

Poslední dva týdny před prázdninami bych do školy nejradši vůbec nešel. Stejně bylo všechno jasné a v tuhle dobu se nic nedělo, akorát jsme se v učebně biologie dívali na filmy nebo se pokoušeli ulejt ze školního výletu. Jenom ti nejzarputilejší kantoři pokračovali v řádné výuce. Například dr. Ottová. Museli jsme ji oslovovat „paní doktorko“. Něco jako to s vlaštovkou by se u ní zkrátka stát nemohlo. Ne kvůli možnému trestu. Nemyslím, že paní doktorka někdy někomu napsala poznámku. Prostě se u ní takové věci nestávaly. Stejně tak zapomenuté domácí úkoly. Dokázala se na člověka jaksi zvláště podívat a neuvěřitelně korektně se zeptat, jak k tomu mohlo dojít.

„Byl jste nemocný? Měli jste doma nějaký problém?“

Od kvinty nám vykala. Podle mě ji pokaždé znovu překvapilo, že někdo mohl zapomenout domácí úkoly, aniž ve městě došlo k zemětřesení. Byl to skutečný údiv, skutečné zklamání, že se dotyčný chová takhle nemožně, a člověk si pak pokaždé připadal hloupě. V jejím světě se nic takového nevyskytovalo — a po prvním týdnu

vyučování ani v jejích třídách. Každopádně jsem to u ní na francouzštině dotáhl na čtyřku, což už mi teď ovšem bylo k ničemu.

V jejích hodinách si člověk sotva mohl dělat něco svého, ale i tak jsem si položil stránky telefonního seznamu do učebnice a procházel je.

„Chceš je všechny obvolat?“

Dokonce i Johann na hodinách dr. Ottové šeptal.

„Koukám, kdo bydlí u koupaliště. Byla tam pěšky.“

Cítil jsem trochu hrdost, že jsem na to přišel. Před sebou jsem si rozprostřel mapu města z tátovy knihovny.

„Samozřejmě mohla přijet i tramvají,“ ušklíbl se na mě Johann.

„Nech mi moje iluze,“ sykl jsem, ale tohle mě vážně vůbec nenapadlo. Sakra.

„*Monsieur Büchner!*“

Rychle jsem učebnici francouzštiny zaklapl.

„*Voulez-vous nous faire part de vos réflexions?*“

„Ne, paní doktorko. Promiňte.“

Ale ano, paní doktorko, vlastně ano. Propadám a v zásadě je úplně fuk, jestli ve vaší hodině mluvím, nebo ne. Netuším, proč tu vůbec ještě jsem. Potkal jsem holku se superčastým příjmením a já vůl se jí nezeptal, kde bydlí. A nemám ponětí, co má tohle všechno znamenat a proč nejsem v Brazílii. V Rio de Janeiru. V zeleni na úpatí Cukrové homole, mezi mořem a horou a na vzduchu prosyceném hudbou. Ta se odnikud neline. Nehraje tam kapela, rádio ani reproduktory. Hudba je tam zkrátka ve vzduchu a obklopuje mě, ať jdu kamkoli. A pokaždé správná melodie.

Johann mi přistrčil lístek. Kostrbatě na něj nakreslil horu a žhnoucí cigaretu. Muzikant to sice byl skvělý, ale přišlo mi, že kreslí mizerně.

Musíme zpátky do ulic, Same, stálo pod horou. Průzkum koupaliště dneska odpoledne?

Neubráníl jsem se úsměvu a lístek poslal zpátky: *Nemůžu. Musím k dědovi.*

„Příjemnou zábavu,“ vydechl Johann, aniž pohnul rty.

Vepředu dr. Ottová vysvětlovala předbudoucí čas.

J'aurai aimé. Budu někým, kdo miloval.

Bezva vyhlídky.

Stáli jsme u plotu na dolním školním dvoře. Johann kouřil. Škola měla dvory dva. K nové budově náležel velký, rozlehlý dvůr s prolézačkou a spoustou drátěných laviček. Ten byl pro prcky. My ostatní jsme chodili na dolní dvůr. Patřil ke staré budově a rozkládal se přímo u řeky. Byl vydlážděný a uprostřed rostla lípa, kterou zřejmě zasadili při stavbě školy. V roce 1894. Lessingovo humanisticko-filologické gymnázium. Nejúžasnější gymnázium ve městě. A Friedrich Büchner ho nezvládl. Příliš mnoho jiných zájmů, prohlásil Zippo, to je tvůj problém, Büchnere. Jo. Díky. Na to jsem přišel už dávno.

Že je to lípa, jsem věděl z hodin biologie v tercii. Tady dole se nacházela dokonce i studna, ale už v ní nebyla voda. Měl jsem ten dvůr rád. Tak nějak se mi líbila představa, že tu žáci už před osmdesáti lety stáli u plotu a dívali se přes řeku. A že to tu tenkrát vypadalo stejně jako dneska.

„Prostě si neumím představit, že už tu nebudu,“ řekl jsem.

„Stejně jsi chtěl do Brazílie,“ odpověděl Johann.

„Jednou vážně pojedu, ale ještě mi pár drobásků chybí. Nezaložíš mě?“

„Já bych strašně rád, ale tolik pro mě zase neznamenaš.“

Dloubl jsem ho do boku.

„Odjíždíš na prázdniny? Já to fakt nedám. Šest týdnů u dědy! Nemáš ani tušení, co to znamená.“

„Ale mám,“ prohlásil Johann suše, „jednou jsem to zažil, pamatuješ? „Nezaměňujte svůj rutinní ateismus za schopnost logicky myslet. V tom se ještě musíte cvičit!“

Oba jsme se museli zasmát. Ta věta se mezi námi stala okřídlenou.

Děda tenkrát Johanna zkoušel, jako zkoušel všechny. Vzal jsem kamaráda k babičce. Nana mi vždycky přišla v pohodě. Ne, to nebylo úplně přesné. Svým způsobem... svým způsobem jsem ji zbožňoval. A nikdy nepochopím, co na tomhle tvrdém muži viděla; že se do něj kdy mohla zamilovat. Děda se tehdy z nějakého důvodu vrátil domů z kliniky dřív, ještě v bílém plášti, a my mu na zahradě přeběhli přes cestu. Nezbylo mi než mu Johanna představit.

„Takže Johann. Víte, odkud vaše jméno pochází?“

Vykal mu. Ne ze zdvořilosti, spíš proto, aby si udržel odstup. Stejně jako jsme mu dřív museli vykat my, jako mu dlouho musela vykat máma.

Johanna jsem předem nevaroval, protože jsem s tím, že dědu potkáme, vůbec nepočítal. Ale Johann se předvedl.

„Z bible. Bohužel,“ dodal ještě. Církev neměl moc v oblibě.

Děda pak, aniž se zastavil, pronesl tu větu o Johannově ateismu a schopnosti logicky myslet. Stáli jsme na zahradě a za panem profesorem by se zabouchly dveře, kdybych je rychle nezachytil.

„Užij si sanatorium u dědka logikáře,“ řekl Johann. „Odjíždím na dva týdny, ale když na to přijde, tak tě z toho buržoazního močálu vysvobodím. A když děda nebude doma.“

„No tak to neděkuju,“ ucedil jsem. Opírali jsme se o plot a vyhlíželi přes řeku do dálky. Na dvoře kolem nás bučely rozhovory a smích a opravdu i pár včel. Školník měl v přilehlé soukromé zahrádce úly.

„A co když nepřijde vůbec nic?“ zeptal se Johann po chvíli zamyšleně.

Rozuměl jsem mu.

„Myslíš ten pocit, že člověk pořád čeká? Že se domníváme, že máme ještě všechno před sebou? Že zatím pořádně nežijeme, protože jsme ještě na škole a bydlíme u rodičů a tak?“

Neodpověděl hned, ale viděl jsem, že jsem se zhruba trefil.

„Možná se to vůbec nevyplatí. Myslím to čekání.“

Zdálo se, že to jen tak plácl. Ale kdepak.

„Možná ne,“ řekl jsem. Pak jsem pomyslel na Rio de Janeiro. Na vůni akátů začátkem léta. Na dívku se zelenýma očima. „Ale možná jo.“

Najednou se vedle nás objevila Alma. Na sobě měla tričko, které si sama batikovala a navěky mi jím obarvila jednu bílou košili na fialovo, protože ji máma zapomněla v pračce. Alma byla o rok mladší než já a o třídu nade mnou. V primě už jsem jednou propadl a až do loňska jsme byli spolužáci. V hodinách mi chyběla. Nejen proto, že byla mnohem chytřejší. Alma byla cool. Staromódní jméno, řekla by určitě Beate. Jo, odpověděl bych zase, máme zvláštní rodiče.

„Berem roha?“ zeptala se, když nás viděla u plotu, a vepala se mezi nás. „Zlaté pobřeží?“

Pustili jsme ji doprostřed. Tak to bylo vždycky. Tak to vždycky bude. Patřili jsme k sobě.

„Zní to velmi lákavě,“ řekl Johann s vybranou zdvořilostí, „ale z důvodů morální hygieny bych ještě rád absolvoval dvě hodiny nesmyslné matematické výuky.“

Alma se zasmála.

„Šosáku!“

Vzala Johannovi cigaretu a potáhla si.

„Ještě týden, pánové!“ zašveholila.

„Díky, žes mi to připomněla,“ podotkl jsem.

Zazvonilo. Přestávka skončila. Alma se do nás obou zavěsila a vyrazili jsme zpátky do třídy.

Zřejmě by bylo chytré začít s učením už poslední dny před prázdninami. Pak bych toho za těch šest týdnů snad nemusel stihnout tolik a vážně měl šanci reparát udělat. Ale nemohl jsem. Tak nějak jsem cítil, že poslední školní dny jsou najednou těmi skutečnými prázdninami. Poslední dny, než budu muset na měsíc a půl narukovat. Neustále jsem tu myšlenku odsouval. A pokoušel jsem se napěchovat toho do těchhle dní co možná nejvíc.

Poslední týden před vysvědčením se konal sportovní den. S Almou jsme spíchli transparent a teď jsme u nás před domem čekali na Johanna. Alma seděla bez držení na sedle, jednu nohu na rámu, zády se opírala o kandelábr, držela kolo v rovnováze a při tom si balila cigaretu. Nad siluetou města svítilo slunce. Antény jako by do nebe nad střechami někdo vystříhl ze světla. Nad Almou se klenula koruna kaštanu v předzahradce.

„Občas bych rád uměl kreslit,“ řekl jsem.

„Proč?“

Almě spadly papírky a pokusila se je zvednout přímo z kola. Vypadalo to mnohem míň elegantně, než kdyby prostě sesedla.

„Protože bych pak mohl nakreslit, co vidím.“

Alma ztratila rovnováhu a rychle se chytila. Potom přece jen slezla a papírky zvedla.

„Vždyť už to všechno beztak existuje,“ poznamenala. „Tak co bys to kreslil.“

Měla pravdu. Ale to, co je viditelné, není všechno. Nevěděl jsem, jak to vyjádřit.

„Potom by se ani nemusely psát knihy a vůbec kreslit žádné obrazy a dělat hudba. Vždyť to...“

Na chvíli jsem se zamyslel. Alma zase nasedla na kolo a zapálila si cigaretu. Kouř zavanul až ke mně. Já jsem nekouřil, ale tahle rozfoukaná vůně na okamžik působila jako toužebná pozvánka do úžasných dálek a já najednou věděl, co chci říct.

„Všechno to existuje. Ale tohle všechno tady, tohle letní ráno a listy nad tebou a jak nenuceně sedíš na kole a kouříš a vypadáš frajersky... jako bys to všechno nejdřív musela nakreslit, abys to mohla pojmout v jeden okamžik. Abys ucítila, co tuhle zvláštní chvíli utváří.“

„Nemusíš kreslit,“ namítla Alma. „Můžeš to říct. Tamhle jede Johann.“

Ukázala na kopec. Míjel opuštěnou benzinku a s větrem ve vlasech a vlající bundou se řítíl k nám. Zabrzdil těsně před námi.

„Nazdar lidi,“ pozdravil. „Co je to za prapor?“

Ukázal na náš transparent.

„To uvidíš, až s tím dorazíme na ovál. Musíš nést jednu tyč.“

Johann zatahal za látku. Alma tyče zvedla. Ušklíbl se. „Něco jako: ‚Na tomto hřišti probíhá údržba‘?“

Alma vzdychla.

„Netrpělivost bouřlivého mládí. Všechno se včas dozvíš.“

Odražila se od lampy a pomalu se rozjela dolů po chodníku. S Johannem jsme vyrazili za ní.

Na školním hřišti už bylo horko. Zamkli jsme kola k sobě a loudali se na tribunu k Fritschovi, který tam stál, v ruce desky s klipem, a na všechno dohlížel. Jednou za rok se z tělocvikářů stávali králové. Jinak je nikdo nebral vážně, u nás na škole už vůbec. U nás vládli latináři a řečtináři, pak dlouho nic. Moderní cizí jazyky, matika, chemie, biologie... ty stály uprostřed hierarchie. Byly potřeba, a někteří učitelé dokonce měli co říct. Na chvostu se krčila výtvarka a etika a občanka a ekonomie a tělocvik... ty nepotřeboval nikdo.

„Rudá fronta, pane Fritschi,“ řekl jsem a zvedl levou pěst. „Jsme tu.“

Fritsch sotva vzhlédl a odškrtnul si naše jména.

„Dej mi pokoj s těmi svými průpovídkami, Büchnere. V deset čtyřicet pět nástup na sto metrů.“

„Rozkaz, kapitáne,“ vychrlila Alma.

Fritsch znenadání vybuchl.

„Vy si všichni myslíte, že prázdniny už začaly, co? Respektu se od vás člověk dočká, jenom když jde o známky, tak je to. Jestli se vám tady nelíbí, běžte si někam stranou!“

„Provedeme,“ odpověděla Alma pohotově a jakoby nic ukázala na lípy rostoucí na protější straně oválu, které oddělovaly školní hřiště od parku. „Je tam i větší stín.“

Johann soucitně přikývl.

„Jo. Tady na tribuně to na slunci musí být peklo.“

Fritsch už ale neměl chuť se s námi zdržovat.

„Zmizte. Deset čtyřicet pět, Büchnere. Deset čtyřicet pět.“

Říkalo se, že Fritsch je upjatý nácek. Že byl určitě v hitlerjugend nebo tak. Kdo se taky dává na tělocvikáře? Mně se to nějak nezdálo. Vždycky se jenom snažil o ráznost a ve skutečnosti mu to vůbec nešlo. Dokonce i Alma ho uvedla do rozpaků. I když — Almě tohle šlo dobře. Občas jsem si myslel, že je mnohem odvážnější než já. Ta by ze sedmi a půl metru určitě skočila bez váhání. Nebo by tam vůbec nelezla. V jejím jednání byla často jakási jistota. Dokud jsme chodili do stejné třídy, nikdy jsem si nemusel zapisovat, co je za domácí úkol. Na Almu v tom byl absolutní spoleh, dělala to vždycky. I když to nebyla žádná šprtka. Jenom se jí dařilo sladit práci a zábavu líp než mně. Já se vždycky rozeběhl hlavou proti zdi.

Moje stará třída se stáhla pod lípy do stínu. S Almou jsme si vedle nich sedli na trávu. Johann zůstal stát a zamýšleně kouřil. Listy nad námi prosévaly světlo. Alma měla na zádech skvrny slunečního svitu. Vítr by přišel vhod. Líbilo se mi, co s listy dokázal. Jenže to byla spíš podzimní podívaná a ono právě začalo léto.

„Hej, Büchnere, co je to za transparent?“

Křikl to na mě Max. Nejmenší v mé bývalé třídě. Byl chodící kliše. Malý. Drzý. Pohotový. Jestlipak jsem taky odpovídal nějakému kliše? Všichni si vždycky mysleli, že беру drogy, jenom protože mám dlouhé vlasy. Nebo že jsem nějaký podivín, když rád nosím černou. Sám jsem ostatně nevěděl proč. Prostě jsem to tak měl. Možná právě proto. Aby ve mně ostatní viděli něco, co nejsem. Abych předstíral a klamal tělem.

„Výzva ke sbírce pro RAF.“

Max byl v zásadě stádní typ. Ten by na demonstraci nikdy nešel, možná proto, že jeho táta vlastnil činžák. Když jsme diskutovali o politice, vždycky stál na straně kapitalistů.

„Fakt vtipný, Büchnere. To jsme se nasmáli.“

„Tak se neptej, když to nechceš vědět.“

Nad prostranstvím se z tlampačů linula nesrozumitelná hlášení. Terciáni skákali do písku. Pár studentů z vyšších ročníků trénovalo skok vysoký. Většina se poflakovala na lavičkách vynesných z šaten. Učitelé se shlukli v úzkém stínu pod komentátorským stanovištěm na tribuně. Skoro všichni kouřili. Celkově to byl dost odfláknutý sportovní den. Přišlo mi, že jsem měl pravdu: Fritsch není nácek. Neumí vůbec nic.

„Hele, Friedere, k čemu máš s sebou všechny ty drobáky?“

Alma se mi přehrabovala ve sportovní tašce, hledala svůj zapalovač a našla desetifeniky, které jsem si včera nakradl po celém bytě. Zvedla do vzduchu plnou hrst. Jenom jsem pokrčil rameny. Bylo mi to nepříjemné. Nechtěl jsem Almě říkat, že jsem se... Ále, kdoví jestli je to vůbec zamilovanost. Jak by se někdo mohl zamilovat do člověka, kterého viděl sotva půl hodiny? Ale na druhou stranu... možná to byl osud nebo tak. Možná to muselo dopadnout právě takhle. Občas jsem tenhle pocit měl: že se věci prostě dějí správně, když jim to dovolíte. Když čekáte, nic neděláte. Jenže... to bych pak přece nesbíral ty desetníky.

„Povyprávím pozdějc. Myslím, že jsme na řadě, ne?“

Johann kývl a zamáčkl cigaretu do trávy.